

ทำต้นทนต์ำ

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครจะรื้อคั่นมาขนาดไหน อยู่ในพุทธวิสัย อยู่ในกึ่งพระพุทธศาสนา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครทำได้ประโยชน์ ใครทำปฏิบัติได้จริงตามความเป็นจริงอันนั้นจะมีคุณค่ากับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นเกิดมามีกิเลสอวิชชาครอบงำ เพราะมีอวิชชาครอบงำ เราถึงได้เวียนว่ายตายเกิด

เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอน สอนถึงความเป็นอยู่ของโลก ความเป็นอยู่ของโลกก็สอนนะ ฆราวาสธรรมก็สอน สอนเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขใจ เพราะการเวียนว่ายตายเกิดของจิต จิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันไม่มีต้นไม่มีปลาย ฉะนั้น การเวียนว่ายตายเกิดในโลก เห็นไหม นี่ให้เป็นฆราวาสธรรม ฆราวาสธรรม หมายความว่า ให้จิตใจมีธรรมเป็นเครื่องอยู่ ให้จิตใจมีความสงบร่มเย็น ให้อยู่กับโลกด้วยความไม่ทุกข์ร้อนจนเกินไป

แต่ถ้าใครเห็นภัยในวัฏสงสาร เราจะออกประพฤติปฏิบัติ เรามาบวชเป็นพระเป็นเจ้าขึ้นมา เพื่อประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงใจ ถ้าประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงนะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าลึกลับซับซ้อน มันไม่ได้ได้มาโดยความที่เราจะคิดเอา คาดหมายเอา นี้เราจินตนาการเอานะ เรามีศรัทธามีความเชื่อ เรามีศรัทธา เรามีความเชื่อ เรามีเป้าหมายที่เราจะพยายามประพฤติปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์

แต่การจะถึงที่สุดแห่งทุกข์ เห็นใหม่ อำนาจวาสนาของคน คุณองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย คำว่า “อสงไขยๆ” สร้างบารมีเต็มนะ พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะปรารถนาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา ก็ได้สร้างอำนาจวาสนามาเหมือนกัน ได้สร้างมา บำเพ็ญเพียรมาเพื่อให้จิตใจมีบารมีเต็ม เพื่อการประพฤติปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์

ฉะนั้น สิ่งที่การจะกระทำ การเวียนว่ายตายเกิดเป็นการสร้างบารมีธรรม การสร้างบารมีก็สร้างสมให้จิตใจพันธุกรรมของจิตให้จิตมีกำลัง ให้จิตมีสติมีปัญญา ให้จิตไม่หลงไหลไปในการชักจูงของกิเลสตัณหาความทะยานอยาก

ชักจูงของทางโลก เห็นใหม่ กิเลสตัณหาความทะยานในใจของเรา มันก็ชักจูงเราจะทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน จะให้เราอยู่ในอำนาจของมัน ทั้งๆ ที่เราก็มรรณาคิ ทั้งๆ ที่เราก็มตั้งใจทำคุณงามความดี ทั้งๆ ที่เรารู้ผิดชอบชั่วดี แต่ทำไมเราฝืนความต้องการในหัวใจ ฝืนกิเลสตัณหาความทะยานอยากของเราไม่ได้ล่ะ เพราะเราไม่มีการฝึกฝนใจ เพราะอำนาจวาสนา เพราะบารมีธรรมในจิตใจของเรามันอ่อนแอไง

ความอ่อนแอของเขา เขาพูดอย่างไร เขาชักจูงอย่างไรก็เชื่อตามเขาไปๆ เราไม่ใช่เรื่องโลกๆ เรื่องโลกๆ เห็นใหม่ คุณติ พ่อแม่พี่น้องเกิดมาในชาติในตระกูลเดียวกันก็มีความผูกพันกัน มีความเกื้อกูลต่อกัน ก็ช่วยเหลือเจือจานกัน นี่เรื่องของโลกนะ เรามีหม่อมมีคณะ เราก็มช่วยเหลือเจือจานกันได้ วิสาสะๆ เวลาอัศจรรย์ขาดแคลนก็วิสาสะ หยิบใช้หยิบสอยกันก่อน เราถือวิสาสะกัน โลกเขาช่วยเหลือเจือจานกันได้ นี่ความช่วยเหลือเจือจานทางโลก

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง ถ้าทำได้จริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้สัตว์ชั้นสัตว์จะขนไปให้หมดเลย แต่ความรู้สัตว์ชั้นสัตว์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธกิจ ๕ เข้าถึงญาณไง เล็งญาณว่าจิตใจของคน ใครบ้างมีอำนาจวาสนาที่จะปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ แล้วอายุขัยสั้น จะสิ้นชีวิตไป ไปเอาคนนั้นก่อนๆ เวลาไม่มีขนาดนั้นนะ ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเวลาไม่มีขนาดนั้น มีความปรารถนาขนาดนั้น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เราเป็นผู้ชี้ทางๆ” คำว่า “ชี้ทาง” ไปรู้สัตว์ชั้นสัตว์ เห็นใหม่ คุณติ เวลาไปเอาพระองคฺุลิมาล ถ้าช้าเกินไปนะ พระองคฺุลิมาลวันนั้นได้ฆ่าแม่ ถ้าได้ฆ่า

แม่ เห็นไหม ด้วยความเห็นผิด ด้วยความเห็นผิดเพราะด้วยความรับรู้มาผิด เพราะอาจารย์สอนมาผิด อาจารย์หลอกหลวงมาบอกว่า ถ้าตัดนิ้วมา ๑,๐๐๐ นิ้ว เราจะให้วิชาที่พิเศษที่สุด

ทั้งที่มันมีจริงหรือเปล่าละ เพียงแต่ว่าเป็นอุบาย อุบายจะผลักไสลูกศิษย์ออกไปจากสำนักของตัว แล้วจะทำอย่างนั้นมันก็เสียหน้า พอจะเสียหน้าขึ้นมาก็ออกอุบายให้ฆ่าคน ไปฆ่าคนที่ไหน กษัตริย์หรือผู้ปกครองแคว้นแคว้นเขาจะปล่อยไว้ละ เขาต้องมากำจัด เห็นไหม นี่เป็นอุบายของอาจารย์เขา เขาหลอกหลวงอย่างนั้น แต่ด้วยความเชื่อ ด้วยคิดว่า โลกนี้มันเป็นเหมือนผ้าขาว ก็ไปทำตามนั้นไง จะเอา ๑,๐๐๐ นิ้วมาเพื่อเอาวิชา แล้วมันไม่ได้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถ้าไม่ไปวันนั้น องค์กริมาลจะฆ่าแม่ จะหมดโอกาส

สิ่งที่ว่าหรือสัตว์ขนสัตว์ๆ ไม่ใช่จะไปชักจูงกันมา หรือสัตว์ขนสัตว์ ไปออกอุบาย เวลาเคลื่อนไป พระองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเอานิ้ว เพราะแม่จะมาก่อน พระพุทธเจ้าไปข้างหน้า แล้วลอยไป วิ่งไม่ทัน “สมณะหยุดก่อน สมณะหยุดก่อน”

“เราหยุดแล้ว เธอต่างหากที่ไม่หยุด”

นี่มันซ็อกใจ มันซ็อก หรือสัตว์ขนสัตว์มันจะชี้ใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เราเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น เราเป็นผู้บอกเท่านั้น” หัวใจของพระองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สติขึ้นมา มันก็ยับยั้งในการทำชั่วที่จะฆ่าแม่ ในการทำชั่วที่จะฆ่าคนจะเอา นิ้วที่ ๑,๐๐๐ นิ้วไม่เอาอีกแล้ว นิ้วที่ ๑,๐๐๐ ไม่เอา วางเลย เห็นไหม นี่หรือสัตว์ขนสัตว์ หรือสัตว์ขนสัตว์แบบนี้ เป็นผู้ชี้ทาง

นี่ก็เหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือสัตว์ขนสัตว์ บอกพระอานนทว่า “อานนท ธรรมและวินัยจะเป็นศาสดาของเธอ” ธรรมและวินัยจะเป็นศาสดาของเรา จะหรือสัตว์ขนเราใจ แล้วเราไปศึกษาธรรมวินัยมา ศึกษามาๆ ศึกษามาเป็นทางวิชาการ ศึกษามาเป็นทางโลก เห็นไหม ทางโลกเขามีการแข่งขัน ดูทางโลกสิ เวลาเขาทำธุรกิจกัน เขาต้องมีการแข่งขัน ถ้าเขาทำการแข่งขันกัน ใครต้นทุนต่ำ คนคนนั้นจะมีโอกาสได้กระจายสินค้า ตั้งราคาได้ต่ำกว่า เขาก็ขายได้

มากกว่า แต่คนที่สินค้าของเขาราคาสูงกว่า คุณภาพเขาดีกว่าขนาดไหน สูงกว่า แต่คนที่มีราคาต่ำกว่า มีคนที่เขาจะตัดสินใจซื้อ เขาจะซื้อสินค้าที่แพงกว่าหรือถูกกว่าละ

นี่ต้นทุนที่ต่ำกว่า การแข่งขันของเขา พอมีต้นทุนที่ต่ำกว่า ทางธุรกิจการค้าทางโลก โลกเขาทำของเขาได้ ถ้าเขาทำของเขาได้ ใครทำธุรกิจ เขาก็ต้องพยายามลดต้นทุนของเขา ลดต้นทุนของเขา ด้วยการทำวิจัย ลดต้นทุนของเขาด้วยพยายามนำเทคโนโลยีเข้ามาเพื่อให้ค่าจ้างแรงงานของเขาต่ำลงมา เพื่อการแข่งขัน สินค้าเขาก็มีคุณภาพ

แต่ถ้าคนที่เขาทำมา สินค้าเรามีคุณภาพ สินค้าเรามีอยู่แล้ว โลกที่เขาจะมาแข่งขัน เขามาเลียนแบบ เขาทำเลียนแบบของเขาไป เวลาเขาทำไป เขาไปทำต้นทุนที่ต่ำกว่า แล้วเกิดถ้าเขาทำไม่สุจริตละ เขาทำสินค้าเลียนแบบ เขาทำสินค้าโดยคุณภาพที่ต่ำกว่า แล้วมาขายตัดราคา เห็นไหม นั่นคือการแข่งขันทางโลก

แต่ในการประพฤติปฏิบัติละ เราทำอย่างนั้นได้จริงไหมละ เราปฏิบัติ เราต้องปฏิบัติตามความเป็นจริง องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ตรัสรู้เองโดยชอบ คำว่า “ชอบธรรม” สังฆธรรมมีหนึ่งเดียว เวลาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการได้ปัญจวัคคีย์ ไปเทศนาว่าการได้ยสะ นี่มันเสมอกัน เวลาเทศน์พราหมณ์ผู้เฒ่า องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้พระอานนท์บวชให้ นั่นเป็นสงฆ์องค์สุดท้าย มันก็มีความเสมอภาคกัน มันสะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน ต่างกันด้วยที่อำนาจวาสนา

อำนาจวาสนาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญานิการมา ในบรรดาสัตว์สองเท้าองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด ในบรรดาเห็นไหม คูสิ เวลาเอหิภิกขุ บวชเอง สอนเอง เป็นพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์กรระลึกถึงองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่พระอรหันต์ระลึกถึงครูบาอาจารย์ ระลึกถึงผู้มีบุญคุณ จะไปเฝ้าองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ความสะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน มีค่าเท่ากัน แต่พูดถึงอำนาจวาสนาผู้ที่สร้างมาแตกต่างกัน

คำว่า “แตกต่างกัน” มันถึงว่า เวลาองค์กรแสดงธรรม สังฆธรรมมันมีหนึ่งเดียว ความเสมอภาค ความสะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน ถ้าสะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน การกระทำที่เราจะประพฤติปฏิบัติเข้า

ไปก็ต้องเป็นความจริงแบบนั้น ถ้าเป็นความจริงแบบนั้น เราต้องทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามา มันจะเป็นความจริง ถ้าความจริงออกวิบัติสลายไป ทำความเป็นจริงไป ความจริงอย่างนั้นถึงจะเกิดขึ้นในหัวใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ถ้าเราศึกษามาละ เราบอกว่าทางโลกเขามี ทางโลกเขาหาผลประโยชน์กันด้วยอำนาจวาสนา นี่ต้นทุนของคน เวลาต้นทุนของคน เราเกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน ต้นทุนการเกิดในวิภวภูมิต่างกัน แต่ต้นทุนเวอร์กรรมที่เราสร้างมามันไม่เหมือนกัน นี่ต้นทุนสูง-ต้นทุนต่ำ แล้วต้นทุนเราต่ำ การปฏิบัติเราก็ล้มลุกคลุกคลาน เวลาเขาปฏิบัติกัน ทำไมเขาปฏิบัติแล้วประสบความสำเร็จ เขาปฏิบัติแล้ว เราได้ฟังข่าวว่าที่นั่นก็มีพระสำเร็จ ที่ก็มีพระสำเร็จ มันสำเร็จจริงหรือเปล่าละ นี่ฟังข่าวของคนอื่นไง มันไม่เป็นความจริง

แต่ถ้าเป็นของเรา บังคับตั้ง สันติภูมิจึง เราสู้ของเราเอง มันเป็นจริงหรือไม่เป็นจริงละ

ถ้ามันไม่เป็นจริง เราจะไปเชื่อเขาไม่ได้ เพราะเวลาไปเชื่อเขา เห็นไหม คูตี เขาบอกเลย บอกว่า “ใช้ปัญญาไปเลย ปัญญาทำแล้วสมาธิมันจะเกิดขึ้นมาเอง เวลาทำขึ้นไปไม่ต้องทำสมาธิด้วย ทำสมาธิเป็นการเสียเวลา” นี่เขาจะลดคุณภาพ ลดความเป็นจริง มันเป็นไปได้ มันไม่มีอยู่จริงในการประพฤติปฏิบัติแบบนั้น ถ้ามันมีอยู่จริงนะ มันพิสูจน์ได้

ดูในสมัยปัจจุบันนี้ คูตี เวลาสายการบินต้นทุนต่ำ แต่ก่อนนะ ประชาชนเราจะเดินทางกัน เราต้องหาเงินของเรา ตัวเครื่องบินราคามันสูง ราคามันสูงเพราะอะไร เพราะเขามีต้นทุนสูง พอมีต้นทุนสูง คนที่จะเดินทางจะต้องมีเงิน ฉะนั้น คนจนจะไม่มีโอกาสได้เดินทาง จะเดินทางก็ต้องเดินทางไปทางรถ เดินทางไปทางถนนนั้น ฉะนั้น มันก็มีนะ เขาคิดกันด้วยความไม่เอาใจเอาของเปรียบสังคม

ถ้าต้นทุนสูง ต้นทุนทางสายการบินเดิมมันสูง เพราะมันมีค่าประกัน มีค่าต่างๆ มีค่าใช้จ่ายมาก มันก็ต้นทุนสูง เพราะความปลอดภัย ฉะนั้น เขาบอกว่าเราไม่ต้องเสีย เราไม่ต้องไปเสียค่าประกันอย่างนั้น เพราะว่าต้นทุนมันต่ำลง นี่สายการบินต้นทุนต่ำๆ เดี่ยวประชาชนทุกคนมีสิทธิ์เดินทางหมดละ เพราะราคาตัวเครื่องบินมันถูกลงมาๆ แต่ถ้าเวลาเขาไม่รับผิดชอบละ พวกมันไปตายหมดนะ พวกมันไปตายทั้งลำ เพราะอะไร เพราะเขาจะลดต้นทุนของเขาๆ ลดต้นทุนแต่ไม่ได้คิดถึง

ความปลอดภัย ถ้าลดต้นทุนของเขา ลดต้นทุนโดยค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น แต่ในเมื่อสมรรถนะของเครื่องบินมันต้องมีความปลอดภัย การควบคุมดูแลของเขาด้วยความปลอดภัยมันต้องลดต้นทุนอย่างนั้นไม่ได้ ถ้าลดต้นทุนอย่างนั้นเดี๋ยวมันก็มีความเสียหาย แล้วเวลาความเสียหาย ไปไหนล่ะ เวลาความเสียหาย ตายหมดทั้งหมดนะ นี่พูดถึงว่าทางโลกที่เขาเห็นแก่ตัว

คนที่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ แล้วเวลามาทำธุรกิจการค้าแล้วไม่รับผิดชอบ เอาแต่ได้ใจ เอาแต่ผลประโยชน์ แต่ผลเสียผลักให้คนอื่น แต่ทางโลกมันทำได้ใช่ไหม เพราะมันเป็นเรื่องผลประโยชน์ทางโลกใช่ไหม

แต่ถ้าเป็นในทางธรรมล่ะ ทางธรรมมันมีไหม ทางธรรมที่ว่าต้นทุนต่ำมันจะมีไหม ทำให้ต้นทุนต่ำไว้ เห็นไหม แล้วทำไมเราไปเชื่อเขา เราไปเชื่อเขาเพราะว่าจิตใจเราอ่อนแอ จิตใจเราไม่มีหลักมีเกณฑ์ เราถึงเชื่อสิ่งใดๆ ได้ง่ายๆ เชื่อสิ่งใดได้ง่ายๆ เพราะอะไร เพราะเราเป็นชาวพุทธ เราเป็นชาวพุทธ เราอยากประพฤติปฏิบัติ ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่มานำได้ เราก็ออยากจะทำประพฤติปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกขได้ แต่ว่าเราไม่มีวิตุภาวะ เราไม่มีปัญญาพอ เราจะรู้ได้อย่างไรว่าใครพูดจริง ใครพูดปลอม ถ้าใครพูดจริง เขาทำจริง ทำจริงอย่างไร

ถ้าใครพูดจริง เห็นไหม ในสมัยปัจจุบันนี้เวลาเขาออกเผยแผ่ธรรมๆ เขาบอกเขามีการศึกษา ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วแสดงธรรม เขาพูดจริง เขาพูดจริงเพราะอะไร เขาศึกษานี้มันพระไตรปิฎกใช่ไหม พระไตรปิฎก ธรรมและวินัย ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเราก็ศึกษาอันนั้น เวลาพูดก็พูดอย่างนี้ พูดทางวิชาการ พูดทางการศึกษามา ศึกษา มา พูดธรรมะพูดได้ไหม? ได้ แล้วมันพูดถูกต้องไหม? ถูก

แต่เวลาจะปฏิบัติล่ะ เวลาปฏิบัติ ปฏิบัติจริงหรือเปล่า ปฏิบัติได้ตามนั้นไหม

ถ้าปฏิบัติไม่ได้ตามนั้น แล้วเอาระดับมาตรฐานสิ่งใดไปวัดคุณธรรมอันนั้นล่ะ เพราะอะไร เพราะเราไม่สามารถทำอย่างนั้นได้ ถ้าทำอย่างนั้นได้ นี่ทำให้ต้นทุนต่ำลง ทำให้ธรรมะต่ำลง ถ้าต่ำลง ต่ำลงเพราะอะไร ต่ำลงเพราะเราไม่สามารถทำให้เป็นแบบนั้นได้ นี่ไง ปริยัติ

ถ้าปรีชาแล้วต้องปฏิบัติ คำว่า “ปฏิบัติ” เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาเป็นศีลธรรมจริยธรรม เป็นวัฒนธรรมประเพณี สิ่งนี้ไม่เสียหาย ไม่เสียหายเพราะว่าปรีชาปฏิบัติ ปฏิเวธ เวลาเราศึกษา ศึกษาเพื่อปฏิบัติ ศึกษาความรู้ ก็เหมือนความรู้ทางโลก โลกเขามีความรู้กัน นี้โลกจะเจริญได้ด้วยการศึกษานะ ต้องมีการศึกษา ต้องมีปัญญา ถึงจะมีอาชีพ ศึกษาเป็นวิชาชีพสิ่งใด เราก็เอาสิ่งนั้นเพื่อทำงาน เพื่อดำรงชีวิต เพื่ออาชีพของเรา นี้ศึกษามาทางโลกมันเป็นอย่างนั้น การศึกษาธรรมะก็เหมือนกัน ถ้าเราศึกษา เราก็ศึกษาด้วยโลกๆ ใจ สุตมยปัญญา การศึกษาเป็นปรีชา แต่ศึกษามาแล้วให้ปฏิบัติ

การว่าปฏิบัติ ทางโลก เห็นไหม คุณนี้เสียการบินต้นทุนต่ำมีรอบโลก แล้วธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำจะเจริญก้าวหน้ามาก เจริญก้าวหน้าเพราะอะไร เพราะประชาชนมากขึ้น เขามีรายได้พอที่เขาจะซื้อตั๋วเครื่องบินนั้นได้ ฉะนั้น ตลาดมันกว้างมาก ผลประโยชน์มันก็มาก ถ้าผลประโยชน์มันมาก ถ้าเขามีความรับผิดชอบของเขา ผู้ที่ควบคุมธุรกิจนี้ ถ้าเขาควบคุมด้วยความเข้มข้น ความอันตรายมันก็น้อยลง แต่ถ้าเขาเห็นแก่ตัวของเขา เขาทำด้วยผลประโยชน์ของเขา อันนั้นความปลอดภัยมันก็จะน้อยลง นี้พูดถึงทางโลกเขา

แต่ในทางการปฏิบัติของเราละ ในทางธรรม เราจะทำต้นทุนต่ำ ต่ำจากไหน ในเมื่อต้นทุนต่ำใครจะรู้ต้นทุนของตัวเอง ถ้าต้นทุนของตัวเองนะ เห็นไหม เวลาไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ว่า ปฏิบัติเราจะได้อย่างไร เราจะทำอย่างไร แล้วเป็นจริงอย่างไร

มีพระไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าผู้ที่ปฏิบัติตามความเป็นจริงเขามีอำนาจวาสนา อย่างเช่นพระนันทะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงมือขึ้นไปบนสวรรค์เลย ไปดูเลย เพราะว่าจิตใจมันฝึกไฟ เพราะเพิ่งแต่งงานมา ให้ดู “ให้จำไว้นะ สวยไหม” แล้วจึงมือขึ้นไปบนสวรรค์ ไปเห็นนางฟ้า ไปเห็นเทวดา “สวยกว่ามากเลยๆ”

“อยากได้ไหม”

“อยากได้”

“อยากได้ พุทโรติ”

พอพุทโรติขึ้นมา พอพุทโรติเข้ามา จิตมันสงบเข้ามา มันเกิดปัญญาขึ้นมา

เรามีความปรารถนาอยากได้นางฟ้า แต่เวลาจิตมันสงบแล้วมันเกิดมรรค เกิดสัมมาทิฏฐิกับเกิดญาณทัสสนะ เกิดความเห็นเข้ามาจากภายในหัวใจ พอมันชำระล้าง ชำระล้าง มันสำรอก มันคายของมัน “ไม่เอาอีกแล้วๆ ไม่เอาอะไรเลย”

ถ้าธรรมเข้ามาชักฟอก ไม่เอาอะไรเลย นี่ไง เวลามาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติมันต้องมีคุณธรรมความจริงอันนั้น แต่เวลาคนที่เขามาถาม เพราะมาตรฐานของเขา จิตใจเขาไม่มีอำนาจวาสนา มาร้องมาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า มรรคผลมีจริงหรือเปล่า สรรค์มีจริงหรือเปล่า ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่พยากรณ์เขาจะลืก

“ลืกลืกไป เราได้บอกไว้หรือว่าเราจะเอาสวรรค์มาให้ดู เราจะพาไปสวรรค์ เราบอกไว้ อย่างนั้นหรือ”

ไม่ได้บอก มีศรัทธามีความเชื่อมาบวชเอง แล้วมาบวชเองแล้วจะเอาให้เห็น จะทำให้ได้ เห็นใหม่ เวลามันเป็นไปไม่ได้ มันก็คือมันเป็นไปไม่ได้ จิตใจถ้ามันมีติดบอด จิตใจที่มันอ่อนแอ จิตใจที่มันไม่มีอำนาจวาสนา เวลาใครพูดอะไรก็เชื่อ ใครพูดสิ่งใด ใครจูงอย่างไรก็ไปกับเขา นี่ไง ทำต้นทุนต่ำ ต้นทุนมันต่ำ ต่ำไปไหน ต่ำไปอยู่ในอำนาจของกิเลสไง มันไม่ได้ต่ำแบบทางโลกเขา ทางโลกเขาต่ำของเขา เขาต่ำของเขาเพราะเขาประหยัดมัชฌิยัตถ์ของเขา เขาลดต้นทุนของเขา แต่สินค้ำของเขายังใช้เป็นประโยชน์ได้ สินค้ำของเขายังเป็นประโยชน์กับโลกของเขา

แต่เราประพฤติปฏิบัติ เราไปเชื่อ ไปเชื่อการที่เขาลดลงไง เขาลดลงเพราะอะไร เพราะศึกษารธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช่ไหม เวลาแสดงธรรมก็แสดงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช่ไหม แต่เวลาเอาความจริงขึ้นมาล่ะ คนที่มันทำได้ ทำได้มันต้องมีศีล มีสมาธิ มีปัญญา มีความเป็นจริงขึ้นมา

ถ้ามันมีศีล ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าไม่มีสมาธิ ปัญญา มันเกิดขึ้นอย่างไร ปัญญา มันปัญญาอะไรล่ะ มันก็เป็นปัญญาทางโลกไง ปัญญาทางโลกเป็นปัญญาทางการศึกษาไง ศึกษาทำไม คนที่เขา

ศึกษามา ศึกษามาเพื่อเป็นวิชาชีพ ศึกษามาเพื่อดำรงชีวิตของเขา นี่เราศึกษามาทำไม เราศึกษามา ปัญญามันเอามาทำประโยชน์อะไรได้

ปัญญาดำมีศีลธรรมขึ้นมา ปัญญานั้นจะเป็นประโยชน์ ปัญญาดำมันเป็นกิเลสพาใช้ มันจะเป็นประโยชน์อะไร ปัญญามันก็ทำลายตัวเองทั้งนั้นนะ ถ้าปัญญามันทำลายตัวเอง ปัญญาอย่างนี้ ปัญญาของกิเลส ถ้าปัญญาของกิเลส ศึกษามา แสดงธรรมก็แสดงของกิเลส มันมีเล่ห์กลของมัน เห็นไหม พุทธธรรมะ พุทธธรรมะเพื่ออะไร เพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง พุทธธรรมะเพื่อใ้คนยอมรับ แล้วทำไมไม่ปฏิบัติธรรมให้กิเลส ให้มีศีล สมาธิ ปัญญาไปลดกิเลสของตัวเองละ

สิ่งที่เราจะแสวงหา แสวงหาอะไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสละมา ราชบัลลังก์ สละความเป็นสถานะของกษัตริย์มา นี่สถานะทางสังคมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสละมาแล้ว ทั้งมาหมดแล้ว เรื่องโลกๆ ทั้งหมดเลย ทั้งมาทำไม? ทั้งมาหาโพธิญาณ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ตรัสรู้เองโดยชอบ

นี่ไปศึกษากับเขา ศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ศึกษาขนาดไหน ศึกษามันไปไม่ได้ เพราะอะไร เพราะไม่มีใครรู้จริง ความที่ไม่รู้จริง มันไม่มีอยู่ สิ่งที่มีมันไม่มีอยู่จริง ถ้ามันมีอยู่จริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ได้อย่างไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้มีพระองค์เดียว จะไม่มีสอง ไม่มีซ้อน แล้วถ้ามันมีอยู่จริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะบรรลุธรรมได้อย่างไร เพราะมันไม่มี เวลาไปศึกษาแล้วมันไม่มี ไม่มีด้วยอำนาจวาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เจ้าชายสิทธัตถะเขารับรองขนาดไหน เขาชื่นชมขนาดไหน... ไม่ๆ มันไม่ใช่

แต่เวลามาค้นคว้า มาค้นคว้าในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้า มาค้นคว้าแล้ว กำหนดอานาปานสติ พอจิตสงบเข้ามา บุญเพนิวาสนาสุตติญาณ เวลาทำมกลาง จุตูปปตญาณ เวลาทำถึงที่สุด อาสวัภยญาณ ทำลายอวิชชา อันนี้มันเป็นจริง เพราะอะไร เพราะศึกษามาทั้งมันไม่มี ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไม่มีครู ไม่มีอาจารย์ เวลาไม่มีครูมีอาจารย์ก็มีครูบา อาจารย์ทางโลก มีครูบาอาจารย์ที่เขาแสดงธรรมของเขา เขาชักชวนของเขา แล้วชักชวนให้หลงไหลไปกับเขา ชักชวนให้เสียหาย ชักชวนอย่างไร ชักชวนเสร็จแล้ว อุทกดาบสบอกด้วยบอกว่า “มีความรู้เหมือนเรา สั่งสอนได้” เจ้าชายสิทธัตถะไม่เอา ไม่เอา

เวลาเขาชักชวน เขาชื่นชม ก็ชื่นชมไปทางโลกชะ แล้วชื่นชมของเขา ปัญญาเขาก็มีเท่านั้น แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกมันไม่ใช่ๆ ไม่ใช่ก็ย้อนกลับมา มาค้นคว้าเองจนสำเร็จมา ถึงบอกไม่มีครู ไม่มีอาจารย์ เราตรัสรู้เองโดยชอบ ตรัสรู้เองๆ

เพราะมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว เวลาวางธรรมวินัย ธรรมมันมีมาตรฐานเดียว มาตรฐานของธรรม พระอรหันต์เหมือนกัน มีความรู้เหมือนกัน มีความสะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน

แต่ในปัจจุบันนี้ ทางโลกเขามีสายการบินต้นทุนต่ำ เวลาเขาทำธุรกิจการค้าของเขา เขาลดต้นทุนของเขา ให้อู่พระปฏิบัติมา มันก็จะอ้างอย่างนั้น อ้างว่า “ทำได้ เราที่ประพฤติปฏิบัติกันอยู่ที่นี่ เขาทำโดยเผชิญกับทุกข์ เผชิญกับความทุกข์ยาก เดียวนี้เราเป็นปัญญาชน เราจะทำของเรา ทำของเรา ด้วยปัญญา เรามีปัญญากันแล้ว” เห็นไหม กิเลสมันหลอก หลอกตั้งแต่หัวหน้า พอกิเลสมันหลอก แล้วก็เชื่อ เชื่อแล้วเป็นจริงไหมล่ะ เป็นจริงตรงไหน มันไม่เป็นจริงเพราะอะไรไม่รู้ไหม เพราะจิตมันไม่สงบ ถ้าจิตมันสงบเขาจะไม่พูดอย่างนั้น ไม่พูดอย่างนั้นเพราะอะไร ไม่พูดอย่างนั้นเพราะถ้าจิตมันสงบแล้วมันจะอธิบายออกมาเป็นความรู้สึกนี้แสนยากมาก

แล้วถ้าสงบจริง สงบเพราะอะไร สงบเพราะมีสติ สติ กำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันสงบเข้ามา เพราะเวลาจิตสงบเข้ามาแล้ว คนถ้าไม่มีอำนาจวาสนา คิดว่าความสงบนี้เป็นนิพพาน เวลาคนทำสมาธิไม่ได้ก็แสนทุกข์แสนยาก สัมลูกคลุกคลานอยู่ การปฏิบัติ เราอยากได้สมาธิๆ

ถ้าเป็นสมาธิมาสักทีหนึ่ง เวลาสัมผัสมันมา มันก็มีความรื่นเริงเป็นสุข แล้วสมาธิแบบนี้ ขนาดคำว่า “สัมผัส” คือมันเกิดขึ้นโดยธรรมเกิดๆ เวลามันเกิดขึ้น เพราะจิตใจของคน ทุกดวงใจ ทำความดีและความชั่วมา ทุกดวงใจเคยทำบุญกุศลมา ถึงเวลา เห็นไหม กรรมนี้เป็นอินไตย เวลาเราปฏิบัติมันสมควรของมัน มันมีขณิมาของมัน มันก็เป็นสมาธิขึ้นมา แต่ด้วยความอ่อนด้อยของสติปัญญาของเรา ว่าเราตั้งอารมณ์อย่างไร เรากำหนดอย่างไร มันถึงได้สงบขึ้นมา ทั้งที่พุทโธๆ พุทโธจนเราเบื่อหน่าย แต่ถ้ามีอำนาจวาสนามันก็พยายามทำของมันต่อเนื่อง ทำซ้ำทำซากอยู่อย่างนั้น ถึงจะเบื่อหน่ายก็ทำ ถ้าทำขึ้นมา ถ้ามันสมควรของมัน มันก็ลงของมันได้ ถ้ามันลงของมันได้ สมาธิเป็นแบบนี้ นี่มีสมาธิ

แล้วพอเป็นสมาธิมันก็ตื่นตื่น เพราะคนไม่เคยพบเคยเห็น เห็นสิ่งใดมันก็มีหัตถ์จรรย ความสำเร็จนั้นก็ทำให้จิตนี้ฟูขึ้นมา อยากได้อยากเป็นอย่างนี้ มันก็เป็นกิเลส เป็นต้นหาความทะยานอยาก ก็ปฏิบัติลุ่มลึกคลุกคลานอยู่อย่างนั้นละ จนปล่อยวางไป “เออ! ถ้ามันปฏิบัติแล้วมันทุกข์ยากขนาดนั้น เราก็ปฏิบัติของเราพอเป็นเครื่องอยู่” นี่พอมันสมดุลงอีกแล้ว จนรู้ว่า ถ้าจิตมันฟู เวลามันไปพบเห็นความสำคัญแล้วมันฟูขึ้นมา อยากได้ อยากมี อยากเป็น เราวางแล้ว เราทำของเรา มันก็สมดุลงของมัน นี่พูดถึงสมาธินะ การทำความสงบของใจ การรักษาใจ ชำนาญในวสี การเข้าและก็ออกสมาธิ มันยังละเอียดลึกซึ้งขนาดนี้

แล้วถ้าบอกว่า “ไม่ต้องทำ เราใช้ปัญญาไปมันจะเกิดขึ้น เราปฏิบัติไป มันลัดสั้น มันจะทำให้เราสะดวก ทำสบาย ผู้ที่เราเกิดมา มีอำนาจวาสนา ไม่เหมือนครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ท่านเกิดมาก่อน ไม่มีกรรมะ ไม่มีใครค้นคว้าอยู่ ท่านต้องสมบุกสมบันไปขนาดนั้น ท่านต้องมีความทุกข์ยากขนาดนั้น ในปัจจุบันนี้เราเกิดมาเป็นปัญญาชน เราเกิดมา มีอำนาจวาสนา เราเกิด มีศรัทธาความเชื่อ เราปฏิบัติตามความเชื่อของเรา แล้วเราตั้งใจจริงของเรา อันนี้ก็เป็นคุณธรรมของเรา ถ้าเราปฏิบัติไปด้วยใช้ปัญญาของเราไป ขบปัญหาแตก” ขบปัญหาคือว่าจิตมันอยากเป็น อยากสิ้นกิเลส พอมันอยากสิ้นกิเลสมันก็มีตัวตนของมัน พอเราปัญญามันจับต้องสิ่งใดแล้วมันก็ขบ ขบหมายถึงใช้ปัญญาแยกแยะ พอแยกแยะขึ้นมา มันขบปัญหานั้นแตก นั่นนะได้คุณธรรม แล้วเวลาเรามาปฏิบัติกันมันเป็นจริงอย่างนั้นไหมละ

คนที่ยังปฏิบัติไม่เข้าสู่สัจจะความจริงมันก็เชื่ออย่างนั้น เพราะมันก็มีอารมณ์ อารมณ์เวลามันเครียด อารมณ์มันมีความทุกข์ความยาก มันก็แผดเผาหัวใจของเรา พอเราใช้ปัญญา พยายามใช้สติควบคุมสติแล้วคุณธรรมอย่างนั้น แล้วใช้ปัญญาอย่างนั้นขบปัญหานั้นแตก เขาบอกเลยว่าเรามีคุณธรรม ถ้าขบแตกนี้มีคุณธรรม...คุณธรรม คุณธรรมอะไรละ นี่ต้นทุนต่ำไป ลดลงมา

ทั้งๆ ที่ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติตามความจริง “นี่ปัญญาอบรมสมาธิ” ถ้ามีปัญญาอบรมสมาธิคือว่ามันใช้ขบปัญหา เรามีประเด็นสิ่งใดในหัวใจต่างๆ เราใช้สติจับอารมณ์ความรู้สึกนี้ไว้ แล้วคิดมาแยกมาแยะของมัน มันขบปัญหานั้น พอมันขบปัญหานั้น พอมันปล่อย มันปล่อย มันวางชั่วคราว ถ้าวางชั่วคราว ถ้ามีสตินะ มันเห็นการปล่อยนั้น เห็นการปล่อยนั้น เพราะมีสติ เห็นการปล่อยนั้น เข้าใจในการปล่อยนั้น นี่ปัญญาอบรมสมาธิ

แล้วสมาธิความชำนาญของมัน เพราะสมาธิมันปล่อยเดียวก็คิดอีก เพราะอะไร เพราะปัญญา อบรมสมาธิมันไม่เหมือนพุทโธ ไม่เหมือนมีคำบริกรรม เพราะมีคำบริกรรมนั้นมันตอกย้ำ พุทโธๆๆ เวลามันสงบนะ เวลาพุทโธๆ พุทโธจนละเอียดขึ้น ละเอียดขึ้น พอมันชัดเจนขึ้น ร่มเย็นขึ้น แต่เริ่มต้นพุทโธนี้จะเค็ดร้อนมาก พุทโธจะอึดอัดมาก แล้วถ้าเราทำของเรา เราบริหารของเราจนพุทโธมันสมควรของมัน มันจะละเอียดเข้ามา มันก็พุทโธด้วยความร่มเย็น พุทโธด้วยความพอใจ พุทโธละเอียดขึ้นมาๆ จนมันเริ่มปล่อย มันเริ่มวางพุทโธ เห็นไหม ขณะมันจะเป็นอุปจารสมาธิ คือมันเป็นสมาธิแล้วละ พุทโธๆ ก็เป็นสมาธิอยู่ พุทโธแล้วร่มเย็น นี้รับรู้ได้ รู้ได้ ร่มเย็น พุทโธขึ้นมา นี้อุปจาระเพราะเรารับรู้อยู่ อายตนะมันรับรู้อยู่

ถ้ามีใครมีสติมีปัญหา พุทโธต่อเนื่อง พุทโธต่อเนื่องเข้าไป พุทโธต่อเนื่องเข้าไป รับรู้อยู่ มันสงบแล้วมันปล่อย มันเป็นขณะ ขณะคือมันว่างๆ แต่มันก็ยังรับรู้ได้ แต่พุทโธต่อเนื่องไปเป็นอุปจาระมันก็ยังรับรู้ได้ ถ้าเห็นนิมิต ถ้าเห็นต่างๆ ตอนนีทำงานได้แล้ว นี่ถ้าเป็นวิปัสสนาก็ได้ แต่ไม่เป็นวิปัสสนาเพราะเราไม่มีความชำนาญ จิตเราไม่มั่นคง มันจับต้นชนปลายไม่ได้ เราก็พุทโธต่อเนื่องขึ้นไปให้เข้าสู่อัปนาสมาธิ

ถ้ามันเข้าสู่อัปนาสมาธิ พุทโธๆ เข้าไป ละเอียดเข้าไป ถ้าจิตของคน มันจะวูบลง มันจะสลัดความรู้สึกจากอายตนะทั้ง มันจะละเอียดเข้าไป ตรงนี้มันจะเข้าได้ยาก เพราะว่ามันละเอียด ละล้ง ถ้าไม่เป็นก็อยากเป็น เวลาถ้ามันจะเป็นก็กลัว เดี่ยวลมหายใจมันจะขาดนะ เดี่ยวลงไปแล้ว ตกลงไป เราจะตกไปอยู่ที่ไหน จะตกไปอยู่ใต้บาดาลเลยหรือ นี่มันถอนหมดละ มันถอดหมด

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญหา เรากำหนดพุทโธเข้าไป พุทโธต่อเนื่องไป เวลามันเข้าไป เวลามันวางหมด มันปล่อยวางหมด สักแต่ว่ารู้ ๓-๔ ชั่วโมง ๕ ชั่วโมง ๖ ชั่วโมง ชั่วโมงเดียว มันเป็นได้ขนาดนั้น นี่ถ้าทำสมาธิโดยใช้คำบริกรรม แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันไม่เป็นแบบนี้

ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันปล่อย มันปล่อยวางหมด เป็นอิสระหมด มันปล่อย มันปล่อย แต่มันไม่ลงลึกแบบขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ ถ้ามันปล่อยแล้ว เราารู้ได้ เราปล่อยหมด ถ้าเรามีความชำนาญ มีความชำนาญเข้าไปๆ พิจารณาต่อเนื่องๆ มันปล่อยๆ ปล่อยจนคุมได้หมดละ

แล้วถ้าคุมได้ มีสติปัญญา มันจะเห็นทันทีเลย เห็นนะ จิตเห็นอาการของจิต จิตมันจะจับได้ จิตมันจะพิจารณาได้

แค่ทำสมาธิ แค่จิตมีสมาธิ ถ้ามีอำนาจวาสนานะ มันจะพัฒนาต่อเนืองไป แต่ถ้าไม่มีอำนาจวาสนา พอจิตมันสงบ เห็นไหม คูติ “ใช้ปัญญาไปเลย” ทำต้นทุนต่ำไง จะลดต้นทุน จะลดศีล สมาธิ ปัญญา ลดมาให้เป็นโลกีย์ปัญญา ลดมาให้เป็นสติปัญญาอารมณ์ ลดมาให้เป็นความรู้สึกนึกคิดของคน แต่เวลาพูดไป ครูบาอาจารย์ที่ท่านพูดของท่านออกไป แล้วเรามีวุฒิภาวะอย่างไร เรามีวุฒิภาวะ เราจะรู้อะไรถูกอะไรผิด มันจะรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิดได้ ต่อเมื่อเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาได้ความเป็นจริง เพราะถ้าเป็นความเป็นจริง เราจะรู้ได้เลยว่าคนที่ไม่เคยปฏิบัติ ไม่เคยเข้าถึงธรรมอันนี้ คนที่ทำสมาธิไม่เป็น พูดเรื่องสมาธิผิด คนไม่เคยทำเป็น จะพูดสิ่งนั้นได้ถูกต้องเป็นได้อย่างไร คนที่ทำสมาธิไม่เป็น จะพูดถึงสมาธิโดยความเป็นจริงยากมาก

แต่คนที่เคยทำสมาธิ แต่ยังไม่มีความชำนาญ ส่วนใหญ่เราทำสมาธิกันได้ เราทำความสงบของใจได้ แต่เรารักษาไว้ไม่ได้ นักปฏิบัติโดยทั่วไปทำสมาธิได้ ทำความสงบของใจได้ เพราะทำความสงบของใจได้ เราถึงมีจุดยืน เราถึงเป็นนักปฏิบัติกันอยู่ต่อเนือง

คนที่ทำสมาธิไม่ได้ ทำแล้วเบื่อหน่าย นักปฏิบัติของเรามากมายนัก เวลามาปฏิบัติมีความมูมานะบากบั่น เสร็จแล้ว พอปฏิบัติแล้วปฏิบัติไม่ได้ตั้งใจ เลิก หรือปล่อยวางไปใช้ชีวิตปกติมากมายนัก แล้วพอไปใช้ชีวิตปกติ ไปทุกข์ไปยากขึ้นมา ก็อยากจะกลับมาปฏิบัติใหม่ ถ้าปฏิบัติใหม่มันก็ต้องเริ่มต้นจากตรงนี้เหมือนกัน

ต้นทุนของคน ปฏิสนธิจิต กำเนิด ๔ เกิดในครรภ์ เกิดในไข่ เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอปปาทิกะ ของเราเกิดในครรภ์ เราเกิดมาเป็นคน ต้นทุนเราอยู่ที่นี้ ต้นทุนของเรา ปฏิสนธิจิต เวลาปฏิสนธิ จิตมาเกิด เกิดมาเป็นเรา แล้วเวลาปฏิบัติ เวลาเราปฏิบัติ เราจะปฏิบัติที่ไหน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ออกปฏิบัติมา เริ่มต้นก็อย่างนี้ ก็เข้าใจว่ากิเลสมันอยู่ที่เราๆ เราก็คือร่างกาย เราก็คือจิตใจ แต่จิตใจเรามันยังไม่ละเอียดพอ จิตใจกับกายมันก็เป็นอันเดียวกัน ทำทุกกริยาก็เพราะเหตุนี้แหละ ไปนอนอย่างไฟ ไปนอนบนหนามแหลม ในปัจจุบันยังมีที่ประพาศิวัตรเป็นหมา เป็นสุนัข ประพาศิปฏิบัติแบบสุนัข ไปนอนใช้ชีวิตแบบสุนัข นี่ไง ก็คิดว่า

กิเลสมันอยู่ที่นี้ เห็นไหม คุณสิ คนเขามีกิเลสกัน เขาสมสู่กัน เขาถึงอยู่กับแบบโลกๆ เราเห็นคุณค่าว่า เราจะพ้นจากทุกข์ เราประพตวิตรเป็นสุขันซ์ ประพตวิตรไปแพดเผา นี้ไง ก็คิดว่ากิเลสมันอยู่ที่ ความรับรู้สึกอย่างนี้ แต่ความเป็นจริงไปแล้ว เวลาปฏิบัติจะเอาความจริง มันไม่ใช่ มันไม่ใช่เพราะอะไร เพราะทำมาขนาดไหนมันก็ไม่ใช่ ทำทุกรกิริยามา ๖ ปี ทำสิ่งใดถึงที่สุดแล้ว กลั่นลมหายใจ สลบถึง ๓ หน ทำอย่างไรมันก็ไม่ได้อ

เวลามากำหนดอานาปานสติ นี่คือสมาธิ อานาปานสติ ธรรมเนียม ๔๐ ห้อง กำหนดอานาปานสติ พุทธานุสติ ธรรมมานุสติ สังฆานุสติ กลับมาทำความสงบของใจ เข้าไปสู่ต้นทุน เข้าไปสู่ปฏิสนธิจิต นี่สมาธิก็คือตัวจิต เข้าไปที่ตัวจิต พอจิตมันออกก้าวเดินทำงาน มรรคมันเกิดตรงนั้น นี่จิตแก้จิต ใจ

ร่างกายก็คือร่างกาย ความรู้สึกนึกคิดในร่างกายนี้ก็เป็นเรื่องโลก ก็เป็นโลกทัศน์ เป็นเรื่องความเห็น ที่เขาศึกษาๆ ศึกษาทางโลก โลภียปัญญาๆ มันก็เท่านี้ นี่โลภียปัญญา เห็นไหม แต่ถ้าจะเป็นโลกุตตระ การทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบได้ คนเราทางโลกนะ คนที่มีสมาธิ เวลาเกิดปัญหาขึ้นมา เขาจะใช้ปัญญาของเขาแยกแยะของเขาได้ เขาคนมีสมาธิ ถ้าสมาธิสั้น เขาจะใช้ชีวิตปกติยังไม่ได้เลย ถ้าเขาจะใช้ชีวิตปกติของเขา เขาต้องมีสมาธิของเขา ถ้าเป็นสมาธิก็สมาธิของโลก สมาธิมันเป็นโลกียะ

แต่ถ้าเราจะปฏิบัติละ เราจะปฏิบัตินะ ถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิก็คือปัญหาที่เขาพบ ที่เขาบอกใช้ปัญญาๆ นั่นละคือปัญญาโลกๆ ต้นทุนต่ำ ทำต้นทุนต่ำ ทำให้มันต่ำ ต่ำจากสังขารมาทำให้มันเป็นโลก ให้มันเป็นโลกคือสัญญาอารมณ์ คือความรู้ของคนที่ แต่มันไม่เป็นสังขาร

เพราะถ้ามันเป็นสังขารนะ เวลาถ้าเรากำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันสงบเข้ามา เข้าไปสู่จิต ถ้าจิตมันออกใช้ปัญญา ถ้าจิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง นี่ความที่สงบ

ปุณฺชนคนหนา คนหนานะ คนหนาด้วยกิเลส คนเจ้าอารมณ์มีความรู้สึกนึกคิด มีอะไรกระทบ ยึดมั่นถือมั่นไปหมด นี่ปุณฺชน แต่เวลาเรากำหนดพุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พุทโธๆ

พุทโธมันปล่อยมาๆ เราเห็นได้ เราเห็นได้เลยว่าเวลามันสงบ มันสงบเพราะอะไร แล้วที่เราพุทโธไม่ได้เพราะมันแสบส่าย มันแสบส่ายมันก็ออกไปรูป รส กลิ่น เสียงนี้แหละ แต่เราพุทโธๆ บังคับให้อยู่หนึ่งเดียว ให้อยู่กับพุทโธ พุทธานุสติ ธัมมานุสติ สังฆานุสติ อย่างใดอย่างหนึ่ง ให้อยู่หนึ่งเดียว ไม่ใช่สัญญาอารมณ์ อารมณ์โลก มันเป็นอารมณ์ความรู้สึก เหมือนเราฟังเรื่องโลกๆ มันมีเรื่องต่อเนื่อง แต่เวลาพุทโธๆ มันเป็นหนึ่งในพุทโธๆ ถ้ามันปล่อย ปุณฺชนคนหนามันแสบส่าย แต่เวลาเรามีสติปัญญา เรายังรักษาของเรา ถ้าปัญญาอบรมสมาธิก็เหมือนกัน เรายังรักษาของเรา คุณของเรา

เวลามันสงบเข้ามา มันสงบเพราะมันทิ้ง มันจะทิ้งโดยที่มันพอใจทิ้ง หรือทิ้งเพราะเราบังคับให้ทิ้งไม่ได้ ถ้าเราบังคับให้ทิ้ง มันก็กดไว้ มันไม่เป็นสมาธิ แต่ถ้าเราปฏิเสธมัน บอกไม่มี เราจะปฏิเสธว่าเราจะทิ้งมัน เป็นไปไม่ได้ แต่เราพุทโธๆ มันทิ้งไปด้วยสัจจะ ทิ้งไปด้วยข้อเท็จจริง เพราะมันเสวยเต็มปากเต็มคำ มันเสวยความรู้สึกนึกคิด

แต่เวลาเราพุทโธ ให้อยู่หนึ่งเดียว หนึ่งเดียว ตัวมันเองทำตัวของมันเอง อุณหภูมิ คุลี เราจะต้มน้ำ ถ้ามีความร้อน น้ำจะเดือด จิตใจก็เหมือนกัน จิตใจถ้ามันจะปล่อยวางสิ่งที่สัญญาตญาณ ความเป็นจริงของมันอย่างนั้น มันต้องมีพุทโธๆ จนมันปล่อยขึ้นมาได้ พอมันปล่อยขึ้นมาได้ ปุณฺชน กัลยาณปุณฺชน กัลยาณปุณฺชนจะเห็นชัดเจนมาก รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เวลาพิจารณา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พิจารณาแล้วพิจารณาเล่าๆ นี่เป็นเพราะอะไรละ มันเป็นเพราะว่าความทะยานอยากของจิต เพราะความทะยานมันขับเคลื่อนออกมา มันก็ไหล ทิ้งๆ ที่มีสติสติเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ แต่มันก็ดันออกมา

แต่ถ้าเรามีสติปัญญานะ มันเป็นเพราะจิต บ่วงของมารมันครอบงำมันอยู่ ถ้าครอบงำ มันถึงไปโดยเต็มกำลัง แต่ถ้าเราใช้ปัญญาแยกแยะ เห็นโทษมันบ่อยครั้งเข้าๆ จากปุณฺชน ถ้าเห็นโทษนะ เห็นโทษของมัน อ้อ! มันเป็นเพราะอันนี้ เป็นเพราะตัดหาความทะยานอยาก เป็นเพราะความพลั้งเผลอ มันเร็วมากจนที่เราไม่ทันมัน ใช้ปัญญาจับบ่อยครั้งเข้าๆ รู้ทันบ่อยครั้งๆ รู้ทันความคิด มีสติมีปัญญารู้ทันกับความรู้สึกเรา เวลามันเห็นโทษๆ มันซ้าแล้วซ้าเล่า ทำไมมันเป็นอย่างนี้ตลอดไป ...มันเป็นอย่างนี้

มันเหมือนเครื่องจักรโรงงานเลย มันหมุนอยู่อย่างนั้นล่ะ แต่เพราะมันไม่มีชีวิต เครื่องจักรโรงงานไม่มีชีวิต มันก็เลยไม่เห็นโทษของมัน แต่ถ้าเวลามีปัญหา จิต ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตคือธาตุรู้ คือธาตุที่มีชีวิต ธาตุที่มีชีวิตมีความปรารถนาที่จะพ้นจากทุกข์ ถ้ามีความปรารถนาที่จะพ้นจากทุกข์ เราจะเข้าไปสู่จุดต้นทุนของจิต ต้นทุนปฏิสนธิจิต ต้นทุนคือสมาธิ ถ้ามันจะเข้าไปสู่ต้นทุนสมาธิ มันเห็นโทษของมันไง เพราะเราต้องการสมาธิ แต่โดยกระบวนการทำงานของจิต กระบวนการของมันเป็นอย่างนี้ มันเป็นของมันโดยสัญชาตญาณเป็นอย่างนี้ เกิดเป็นมนุษย์มีธาตุ ๔ และ ขันธ์ ๕ เป็นอย่างนี้ ถ้าพรหมมีขันธ์เดียว ไปอีกเรื่องหนึ่ง เป็นเทวดาก็ขันธ์ ๔ มันเป็นของมันอยู่อย่างนี้ สถานะของภพชาติเป็นอย่างนี้ นี่มนุษย์มันเป็นอย่างนี้ คนมันเป็นแบบนี้ มันก็ทำงานของมันอย่างนี้ ทีนี้เรามาศึกษาธรรมๆ ศึกษาธรรมโดยสัจจะความจริง

พระอรหันต์ในสมัยพุทธกาล พระอรหันต์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีมาตรฐานเดียว มีสถานภาพเหมือนกัน เท่ากันด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ ทีนี้ด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ มาตรฐานเดียว ไม่มีการลดต้นทุน ไม่มีการทำให้ตามความพอใจ ความพอใจ การลดต้นทุนมันเป็นการหลอกลวง การหลอกลวงว่าใครจะเชื่อ แล้วจะไปเป็นลูกค้าเขา แล้วเป็นลูกค้าเขามันจะเสียโอกาสในอำนาจวาสนา จะเสียโอกาสในการปฏิบัติตามความเป็นจริงเลยล่ะ

ถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริง จิตมันพัฒนา จิตมันใช้ปัญญา มันพิจารณาของมัน มันเห็นโทษๆ นี่กระบวนการมันเห็นโทษๆ ที่มันยึด มันก็ละ ถ้ามันละ เห็นใหม่ รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ถ้ามันละได้ มันวางได้ พอมันวางได้ นี่ก็ลดปุณฺณ จากปุณฺณคนหนา คนหนาทำสมาธิก็ไม่ได้ ทำสมาธิก็ยาก จะทำสิ่งใดก็ล้มลุกคลุกคลานไปหมดเลย แล้วทำไปแล้ว ถ้ามีศรัทธาความเชื่อมั่นก็มูมนะของมัน เวลามันทำไม่ได้ขึ้นมามันก็ท้อแท้ของมัน นี่ต้นทุนของคน ต้นทุนอันนี้มันต้นทุนอำนาจวาสนา ต้นทุนคือเวรกรรมตั้งแต่บุพเพนิวาสานุสติญาณ นี่อดีตชาติ บุพเพนิวาสานุสติญาณ การสร้างสมมา การสร้างสมอำนาจวาสนาบารมีมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปรารถนาจะรู้สัตว์ชนสัตว์ จะให้สิ้นกิเลสไปทั้งหมด แต่มันเป็นไปไม่ได้ จนท้อใจ จนท้อใจว่าจะไม่เทศนาว่าการ ใครมันจะรู้เรื่องนี้ได้

แต่สุดท้ายแล้วเพราะสิ่งที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติมา พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะก็ได้สร้างอำนาจวาสนามาเหมือนกันทั้งนั้นล่ะ คนที่สร้างอำนาจวาสนามา คนนั้นจะรู้

ได้ คนที่ไม่ได้สร้างอำนาจวาสนามา คนนั้นจะต้องเพิ่มสติเพิ่มปัญญาขึ้นมาเพื่อจะทะลุไปให้ได้ นี่ไง สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าต้นทุนอันนี้มันทำให้เราประพฤติปฏิบัติแล้วมันล้มลุกคลุกคลาน ล้มลุกคลุกคลานมันก็เป็นต้นทุนของเรา แต่ถ้าเราจะมูมานะ มูมานะของเรา เพราะเราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาแล้วมีศรัทธาความเชื่อ อันนี้ก็เป็นอำนาจวาสนา เราทำจริงของเรา ทำจริงของเรา

ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เห็นกระบวนการของมัน มันเป็นเพราะต้นเหตุนั้นเพราะความทะยานอยาก เพราะความพลั้งเผลอ มันถึงเสวยไป ถ้าเรามีสติปัญญา มันรู้เท่า มันเป็นปัจจุบัน มันก็ไม่ไป มันก็อยู่กับที่ของมัน คงที่มันบ่อยครั้งเข้าๆ สติปัญญาไล่ทันเข้า สมาธิจะมันคงขึ้น ถ้ากำหนดพุทโธๆ จนจิตตั้งมั่นได้ จิตตั้งมั่นก็มีความสุข เห็นไหม คำว่า “ความสุข” เพราะถ้าวิฤติภาวะอ่อนแอ ต้นทุนมันจะต่ำลง ว่าสมาธิคือนิพพาน...แค่นี้เองหรือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนแค่นี้หรือ สติ สมาธิ ปัญญา แม้แต่ฤทธิชี้โพธิ์เขาก็ทำความสงบของเขา ในสมัยพุทธกาลที่ไปศึกษากับอุทกดาบส อาหารดาบส ได้สมาบัติ ๘ สมาบัติ ๘ นะ ถ้าได้สมาบัติมันก็เกิดฌาน โลภีก็ เกิดรู้วาระจิต เกิดรู้ต่างๆ นั้นเป็นเรื่องของฌาน โลภีก็ ฌาน โลภีก็มันก็เป็นความลึกลับมหัศจรรย์ของโลกที่เขาเป็นไป

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ต้องการตรงนั้น เพราะสิ่งนั้นมันไม่ได้ชำระล้างกิเลส

จะนั้น ถ้าสิ่งที่ว่า ถ้าจิตมันสงบแล้วมันเป็นนิพพาน...นิพพานก็แค่นี้เองหรือ ถ้าเวลาเข้าเห็นไหม ปฐมฌาน ทุตติฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสนัญญายตนะ วิญญาณัญญายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ นั่นคือสมาบัติ แล้วขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ มันแตกต่างกันอย่างไร มันแตกต่างกัน สมาธิกับสมาบัติมันแตกต่างกันตรงไหน

สมาบัติ เวลาทำสมาบัติแล้วมันมีกำลังของมัน เพราะอะไร เพราะมีกำลัง จิตมันเข้าออก มันมีการเข้าออก มันมีการเสริมสร้างกัน แต่เวลาเข้าสมาธิ เข้าสมาธิเพื่อความสงบระงับ เพื่อมันคง แล้วเพื่อจะเป็นสติ สมาธิ ให้เกิดปัญญา แล้วปัญญาจะเกิดอย่างไร

นี่ไง ถ้าปัญญามันจะเกิด ต้นทุน มาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติ มาตรฐานของธรรม สติ สมาธิ ปัญญา แล้วถ้าเกิดปัญญาละ ปัญญามันจะเกิดอย่างไร ถ้าปัญญาจะเกิด ถ้าจิตมันสงบแล้ว

ฝึกหัดใช้ปัญญาได้ เพราะว่ามันปฏิบัติโดยทั่วไปเขาบอก “แล้วต้องจิตสงบแล้วต้องใช้ปัญญาๆ ต้องมีสมาธิถึงจะฝึกหัดใช้ปัญญา แล้วเมื่อไหร่จะใช้ปัญญาล่ะ”

ก็ใช้ปัญญาแบบปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าใช้ปัญญาแบบปัญญาอบรมสมาธิ เราก็ใช้ปัญญาของเรา ปัญญาโลกเราก็รู้ว่าปัญญาโลก ปัญญาโลกก็คือตรรกะ เราารู้สึก ความรู้สึกนึกคิดที่มันเกิดขึ้นมาจากใจ จากใจมันมีแต่ความรู้สึก ความเจ็บช้ำ...จับ แล้วพิจารณามันไป ถ้ามันปล่อยวางเข้ามาๆ จับต่อเนื่อง ปล่อยวางเข้าไป สมาธิมันมั่นคงขึ้นๆ ปัญญาที่ใช้ไปเรื่อยๆ ใจของเราไปเรื่อยๆ จับไปเรื่อยๆ ถ้าจิตมันสงบมากขึ้นๆ จิตสงบมากขึ้น เวลานั้นจะคิด ถ้าสงบแล้วเดี๋ยวก็คิดอีก เราไม่ทัน แต่เรามีความชำนาญมากขึ้น พิจารณาไปแล้วมันปล่อยวาง ปล่อยวางเดี๋ยวก็คิดอีก สังเกตบ่อยครั้งเข้า เวลา มันจะคิดอีก เห็นไหม

มือของคน มือเรา เราจะหยิบฉวยจับสิ่งใด เราจับมาอยู่ในมือเรา ถ้ามือของเราไม่ไปหยิบฉวยสิ่งใด ของนั้นมันจะติดมือเรามาได้อย่างไร ความคิด ธรรมชาติของจิต ชาติรู้ แล้วความคิดกับชาติรู้ มันอันเดียวกันหรือเปล่า พอมันปล่อยวางขึ้นมา มันสักแต่ว่ารู้ แล้วมีสติคุมอยู่ แล้วเวลามันสักแต่ว่ารู้ มันก็รู้ตัว แต่เวลามันออกไปละ ออกไปสื่อสารความหมายกับสังคมโลก มันออกไปจับ ถ้ามีสติ มันจะเฝ้าดูอย่างนี้ พอเฝ้าดู ปัญญามันจะละเอียดขึ้นๆ ถ้าจิตเห็นอาการของจิต จิตมันจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม จับธรรมนะ ธรรมมันเกิดไง

ธรรมมันมีอยู่ ธรรมที่สังฆธรรมมันมี ผู้ใดที่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม จิตใจเขาเป็นธรรม เขาจะเห็นแล้วสังเวชนะ เห็นการดำรงชีวิต เห็นการต่างๆ แล้วจะรู้ว่าทำไมพวกนี้เขาไม่มีสติปัญญา ระลึกถึงตัวเขาเองเลย เขาอาบเหงื่อต่างน้ำทำงาน เขาคิดว่างานของเขา แล้วงานนี้งานหามาก็หามา เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง แต่เขาไม่มีสติปัญญาเลยนะ ถ้าเขาขยันหมั่นเพียรแบบนี้ แล้วถ้าเขานั่งสมาธิ ภาวนาด้วยความขยันหมั่นเพียรแบบนี้ จิตใจของเขาจะได้รับรสของธรรม จิตใจของเขาจะสงบระงับ จิตใจของเขาจะมีคุณธรรมขึ้นมา จิตใจของเขา เขาจะได้อรุณทรัพย์ นี่คนที่มีความมอ คนทำงาน มองคิดแบบนี้เลย

นี่ไง ถึงว่าธรรมะมันมี ธรรมะที่สังฆธรรม ธรรมะมันเป็นสังฆธรรมอยู่แล้ว แต่คนคิด คนคิด คนที่เห็น คนที่เห็นถ้าเป็นทางโลกนะ “อืม! คนคนนี้เขาขยันหมั่นเพียร คนคนนี้เขาทำหน้าที่การงาน

ประสบความสำเร็จ คนคนนี้เป็นคนดี"...แล้วอย่างไรต่อ เป็นคนดี เห็นไหม คนดี คนขมก็ต้องตาย ใ้อเป็นคนที่ต้องตาย คนต้องตายก็คือผลของวิญญูะไง นี่โลกรู้ได้แค่นี้

แต่ถ้าจิตใจคนเป็นธรรมนะ พอมองแล้ว ถ้าเขาขยันหมั่นเพียรแบบนี้ เขาทำด้วยสติปัญญา แบบนี้ ถ้าเขามาปฏิบัติธรรมด้วยกิริยาแบบนี้ ด้วยความเห็นแบบนี้ จิตใจของเขาจะสงบ จิตใจของเขาจะเกิดปัญญาขึ้นมา มันเห็นแล้วมันสังเวชไง เรามองเขา เรามองโลก เรายังเกิดธรรมสังเวช นี่ถ้าจิตใจที่เป็นธรรมนะ ถ้าจิตใจที่เป็นโลกก็มองชื่นชมกันแต่ความขยันหมั่นเพียรแบบนั้น ความขยันหมั่นเพียร ไอคิวของเขา เขาทำคุณงามความดีของเขา แล้วเวลาเขาตายไปแล้ว ถ้าเขาเป็นคนดี เขาก็ได้บุญกุศลไป ก็เวียนไปในวิญญูะ ถ้าเขาเป็นคนไม่ดี เขาเป็นคนขยันหมั่นเพียร แต่เขาได้สร้างบาป สร้างกรรม เขาตกนรกอเวจี มันก็ผลของวิญญูะ

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา มองทุกอย่าง อย่าง มองแล้วมันเกิดธรรมสังเวช แล้วเราละ ถ้าเราละ เราจะให้มีคุณธรรมขึ้นมา จิตสงบแล้วถ้ามันจับต้องสิ่งใดได้ แล้วพิจารณาของมันไป พอพิจารณาไป คนที่ปฏิบัตินะ เวลาจิตที่มันเป็นโลก จิตเป็นโลก หมายถึงว่า เราจะทำสมาธิเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันจับสิ่งใด มันใช้ปัญญาขบขึ้นมา มันจะปล่อยวางเข้ามาๆ นี่มันเป็นโลก โลภียปัญญา เป็นปัญญาอบรมสมาธิ แล้วมันบ่อยครั้งเข้าๆ มันมันคงขึ้น มันชัดเจนขึ้น

ถ้าเราเห็นจิต จิตมันจับอาการ จับต้องสิ่งใด เห็นไหม ที่ว่าปัญญาภายใน...นี่ปัญญาภายนอก ปัญญาภายนอกคือปัญญาต้นทุน ปัญญาของมนุษย์ มนุษย์มีปัญญาอย่างนี้ มนุษย์มีความรู้สึกนึกคิด ถ้ามีสติปัญญา สติปัญญามันก็ทวนกระแสกลับเข้ามา ถ้าสติปัญญามันไม่มีสติปัญญาโดยธรรมชาติ มันก็เป็นหน้าที่การงานของจิต จิตมันมีการทำงานอย่างนี้ เหมือนเครื่องจักรในโรงงาน

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา มันทวนกระแส ทวนกระแสคือมันปล่อย มันปล่อย มันทวนกระแสเข้ามา มันละเอียดลึกซึ้งเข้ามา นี่โลกียปัญญา ปัญญาของโลก แต่ถ้าพอจิตมันมีปัญญาขึ้นมา มันปล่อยขึ้นมา ปล่อยขึ้นมาก็เป็นสัมมาสมาธิ ปล่อยขึ้นมามันก็มีสติปัญญาบริหารจัดการมัน แต่เวลามันจับมันจับสติปัญฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรมได้ตามความเป็นจริง มันสะท้อนหัวใจ ถ้ามันสะท้อนหัวใจ เห็นไหม

แม้แต่เริ่มต้นที่ทำต้นทุนต่ำ เขาก็มองว่าไม่ต้องทำอย่างนั้น ไม่ต้องทำอย่างนี้...มันพูดอย่างนั้นไม่ได้ คนที่ภาวนาเป็นนะ ฟังอย่างนั้นแล้วรับไม่ได้เลย มันรับไม่ได้เพราะอะไร เพราะว่าในมรรค ๘ มรรค ๘ มีสัมมาสมาธิ มรรค ๘ มีสัมมาสติ มรรค ๘ มีสัมมาปัญญา มรรค ๘ มีงานชอบ กัมมันโต มีสัมมาหมค ถ้ามรรคไม่สมคูล มรรคไม่ครบองค์ ๘ มันจะเป็นมัลโคใหม่ มันจะเป็นทางอันเอกใหม่ มันเป็นไปได้ มันเป็นไปได้

นี่เขาก็แก้ เวลามีคนโต้แย้งเขาบอกว่า “อ้าว! ก็ทำไป เดี่ยวสมาธิมันเกิดเอง สมาธิมันจะเกิดขึ้นมาเอง ใช้ปัญญาไปเลย”

เขาไม่ได้คิดหรือว่าโลกียปัญญากับโลกุตตรปัญญามันแตกต่างกันอย่างไร แล้วภาวนามยปัญญา ปัญญาที่ชำระล้างกิเลส มันจะเกิดขึ้นมาจากไหน

สิ่งที่ปัญญาที่เกิดขึ้นมา มีการศึกษา มีการค้นคว้ากัน ตอนนี่เขาพยายามจะสร้างวิปัสสนาจารย์ ศึกษาให้จบมาแล้วก็ไปฝึกนั่งสมาธิอีก ๖ เดือน ได้ใบประกาศว่าเป็นวิปัสสนาจารย์

มัน जानอะไรนะ มันมีคุณสมบัติอะไร มันรู้อะไรในหัวใจ มันรู้หรือว่า สติ มหาสติเป็นอย่างไร มันรู้จักสมาธิใหม่ สมาธิ ขณิกสมาธิ อุปรการสมาธิ อปัณาสมาธิ แล้วสมาธิเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา เกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากภาวนา มันรู้ใหม่ ไม่รู้เพราะอะไรล่ะ ไม่รู้เพราะเขาทำไม่ได้ คนไม่รู้มันจะรู้ได้อย่างไร

นี่ไง ถ้ามันจะรู้ได้ ถ้าเราปฏิบัติเราจะรู้ได้ รู้ได้เพราะอะไร รู้ได้เพราะเราทำความสงบใจเข้ามาใช่ไหม ถ้าทำความสงบของใจเข้ามา เราจะรู้ได้หมด รู้ได้ว่า ถ้ามันไม่เป็นความจริง มันยังไม่เป็นสัมมาสมาธิหรือสมาธิไม่ตั้งมั่น เราก็ล้มลุกคลุกคลานกันอยู่อย่างนี้ แล้วคนที่วุฒิกาวะอ่อนด้อย เวลาเป็นสมาธิขึ้นมาก็ปลาบปลืม เพราะเราทำมา ล้มลุกคลุกคลานมา ทุกข์ยากมาขนาดนี้ เวลาจิตเป็นสมาธิขึ้นมา โอ้โฮ! นิพพานมันเป็นแบบนี้...ติด ติดนิพพาน เพราะอะไร เพราะสมาธิ จิตพุ่งชานก็รู้ว่าจิตพุ่งชาน ถ้าจิตมันสงบก็คือสงบ สมาธิมันก็มีอยู่กับจิตอยู่แล้ว จิตที่มันพุ่งชานมันก็ส่งออกมา มันมีกำลังเข้ามา มันมีความจริงขึ้นมา พอทำความสงบขึ้นมา มันก็สงบเข้ามา นี่ไง ฤทธิพิไรเขาถึงทำสมาธิได้ไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เขาก็ทำได้แค่นี้ไง แล้วเขาก็บอกว่าเขาเป็นศาสดา เขาลิ้นกิเลส...ลิ้นกิเลสเพราะมันกดไว้ไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนศีล สมาธิ ปัญญา พระพุทธศาสนาสอนเรื่อง ปัญญาๆ พระพุทธศาสนาเน้นย้ำเรื่องภาวนามยปัญญา ปัญญาที่การชำระล้างกิเลส แต่ในปัจจุบันนี้ ธรรมะศันทุนต่ำ เราก็บอกว่าเรามีปัญญากันแล้ว มีปัญญาขนาดที่ว่าพระไตรปิฎกค้นคว้าจนหมดตัว พระไตรปิฎกเป็นพระไตรปิฎกเคลื่อนที่ ฐูปไปหมด บอกถามมาเรื่องพระไตรปิฎกตอบได้หมดเลย พระไตรปิฎกแง่มุมใดอธิบายได้หมดเลย แต่ถามว่า แล้วมรรคผลเป็นอย่างไร ก็จะอธิบายตามตัว พระไตรปิฎก แต่ความรู้จริงของตัวไม่มี

ในสมัยพุทธกาล “ไปฐิละ ไบลานเปล่ามาแล้วหรือ ไปฐิละไบลานเปล่ากราบหรือ ไปฐิละไบลานเปล่าจะกราบลาหรือ ไปฐิละไบลานเปล่าจะไปหรือ ไปฐิละไบลานเปล่าๆ”

รู้หมด รู้ทุกอย่าง สอนลูกศิษย์ลูกหาหาศาลเลย แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นถึง อำนาจวาสนาของเขานะว่าเขาสามารถจะพ้นจากทุกข์ได้ เขาสามารถ มาตรฐานของธรรมถ้าเขามา ศึกษา เขามาปฏิบัติธรรมตามภาคปฏิบัติ เพราะเขาศึกษาปริยัติมาแล้ว ถ้าเขาเอามาปฏิบัติให้มันเป็น ตามความเป็นจริงอย่างที่เขาศึกษามา เขาจะเป็นพระอรหันต์ แต่ตอนนั้นเขายังไปยึดมั่นความรู้ของเขา นี่ไง ความรู้แบบโลกใจ นี่ไบลานเปล่า ไม่มีสิ่งใดเป็นคุณสมบัติของตัว แต่ถ้าพอมานำปฏิบัติ ไป ศึกษาที่สำนักปฏิบัติ ตั้งแต่อาจารย์ก็ปฏิเสธ ไปจนถึงสามเณรน้อย ตั้งแต่อาจารย์ถึงสามเณรน้อย เป็นพระอรหันต์หมดเลย เป็นพระอรหันต์ถึงสอนได้

สิ่งที่ความเป็นจริงอย่างนั้น ฉะนั้น เวลาเราฟัง ถ้าธรรมะศันทุนต่ำ เราถึงไม่มีมาตรฐานสิ่งใด ที่จะไปวัดว่าสิ่งที่เขาพูดจริงหรือไม่จริง เพราะเขาพูดตามพระไตรปิฎก เขาพูดตามธรรมขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเป็นภาคปริยัติ ไม่เสียหาย แต่ถ้ามาอ้างว่าเป็นอย่างนั้นๆ มันเป็นไปได้ ไม่ได้ มันเป็นไปได้เพราะมันไม่ใช่ปัญญาชำระล้างกิเลส มันเป็นไปได้เพราะอะไร

เพราะครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติจนชำระล้างกิเลส ท่านมีองค์ความรู้ ท่านมีมรรค ของท่าน ถ้ามีมรรค มีเหตุมันถึงจะมีผล นี่เราไม่มีเหตุ แต่เราหวังผลกัน เห็นเขาลดศันทุนในการทำ ธุระกิจกัน เราก็ไปปลุกขโมยเขามา ไปขายราคาต่ำเลย นี่ก็เหมือนกัน เวลาของครูบาอาจารย์ท่าน ประพฤติปฏิบัติมาตามความเป็นจริง ท่านมีเหตุมีผลของท่าน ท่านปฏิบัติมา ท่านรู้จริงของท่าน ไร่ เราไปจำมา ไปศึกษามา ค้นคว้ามา คิดว่ารู้ไฉน

ครูบาอาจารย์ท่านเป็นจริงนะ ท่านเทศนาว่าการไว้ขนาดไหน แล้วเป็นความจริงอย่างนั้น เป็นความจริงของท่าน คนไปค้นคว้าขนาดไหน ค้นคว้ามาเป็นแนวทาง เป็นคติธรรมให้เราประพฤติปฏิบัติ ให้เป็นการชี้แนะ ให้จิตปฏิบัติให้ได้ ถ้าปฏิบัติได้ มันเป็นจริงได้ มันจะเข้าใจ แล้วอธิบายขยายความต่อเนื้อได้ แต่ถ้ามันไม่เข้าใจ จำมาขนาดไหน มันยังจำมามันยังไม่เข้าใจ ไม่เข้าใจเพราะอะไร เพราะไปลดเอง ลดโดยกิเลส ลดโดยความมั่งง่าย ลดโดยความเห็นของเรา มันไม่เป็นจริง

ถ้าเป็นจริง ปฏิบัติเป็นจริงแล้วมันเข้าใจหมด แล้วมันรู้ได้ว่าใครพูดจริง ใครพูดเท็จ ถ้าพูดเท็จ ความเท็จของเขา เพราะเขาไปลดธรรมะ ลดสังขารลงมาให้อยู่ในอำนาจของกิเลส ให้อยู่ในอำนาจของตรรกะที่คนคำนวณได้ คาดหมายได้ คนเลยเชื่อได้มาก คนไปเชื่ออย่างนั้นไง เชื่อ เพราะว่ามันเป็นตรรกะ เพราะมันคาดหมาย แล้วมันพยายามสร้างอารมณ์ให้เป็นแบบนั้น แต่มันไม่เป็นจริง ถ้าเป็นจริงต้องเป็นการปฏิบัติ

ถ้าเป็นปุถุชน เรารู้ว่าเป็นปุถุชน ปุถุชนล้มลุกคลุกคลานอย่างนี้ แต่เวลาเราปฏิบัติมากขึ้น ทำบ่อยครั้งขึ้น มันเป็นการวิวัฒนาการของจิตมันต้องเป็นอย่างนั้นขึ้นไป เพราะเราเริ่มจากต้นทุนของเรา เราเริ่มจากปฏิสนธิจิตที่มันเกิดมาเป็นมนุษย์ ปุถุชนทั้งนั้นนะ เกิดมาคนหนาทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าเราจะเอาความจริง เราก็ต้องมีสติปัญญาขึ้นไป พอมันสงบเข้ามาๆ เวลามันสงบแล้วมันเสวยอารมณ์ ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ จิตมันสงบ พุทโธๆ จิตสงบละเอียดเข้ามา ถ้ามันเห็นกาย เห็นกายนี้ นะ มันสะท้อนใจมากเลยละ

แล้วเราก็มองเราเห็นกาย เราพิจารณากาย สร้างภาพกัน เห็นใหม่ ในแนวทางปฏิบัตินะ เขาจะช่วยเหลือเจือจานกัน เขาก็ไปถ่ายภาพซากศพ ถ่ายภาพอสุภะ แล้วพิมพ์เป็นเล่มแจกกันว่าเป็นอสุภะ...ถ้าเป็นอสุภะ หนังสือ ก็กราบมันสิ กราบหนังสืออสุภะนั้นซะ แล้วกราบเสร็จแล้วไปกราบแทนพิมพ์ด้วย เพราะมันพิมพ์ออกมาจากแทนพิมพ์

มันเป็นกระดาศ มันเป็นรูป เราไปเห็นเข้าเราก็สะท้อนใจ ไปเห็นภาพซากศพ เห็นของน่า ของเปื่อย เราก็สะท้อนใจนะ เพราะเรามีความรู้สึก เราก็สะท้อนใจ สะท้อนใจมันเป็นเรื่องโลกๆ ถ้าพอสะท้อนใจแล้วมันจะอาเจียน ของเก่ามันจะออก แล้วมันเกี่ยวอะไร มันกับเกี่ยวกับกระเพาะ มันเกี่ยวกับจิตใหม่

แต่ถ้าจิตเราเจโตวิมุตติ จิตมันสงบแล้วเห็นกาย พอเห็นกายขึ้นมา เห็นกาย การเห็นของคนก็ไม่เหมือนกัน พอไม่เหมือนกัน เพราะคนสร้างมา อำนาจวาสนาแตกต่างกัน คนที่เห็นนะ เห็นโครงสร้างทั้งหมดของร่างกายก็มี เห็นเฉพาะกะโหลกก็มี เห็นเบ้าตาที่มี เห็นเส้นขนก็มี เห็นผิวหนังก็มี เห็นเฉพาะฟันซี่เดียวก็มี เห็นแล้วก็แยกส่วนขยายส่วน มันเป็นอุคคหนิมิต มันเป็นวิภาคะ เราแยกส่วนขยายส่วน ถ้าแยกส่วนขยายส่วน มันจะแปรสภาพให้ดู เห็นใหม่ นี่เราพิจารณากาย การพิจารณากายมันเป็นไตรลักษณ์ มันขยายส่วนแยกส่วน มันจะขึ้นอืดขึ้นพองต่างๆ นี่พิจารณากาย สักกายทิฎฐิ

อสุภะมันไปอยู่ที่กามราคะนูน ที่ว่าพิจารณาอสุภะๆ เห็นใหม่ เราขนาดว่า ตำแหน่ง ระดับของมัน เรายังเรียงไม่ถูกเลยว่าการพิจารณากายเป็นการละสักกายทิฎฐิ ถ้าการพิจารณากายเข้าไปอีก มันจะสู่สภาพเดิมของเขา แล้วถ้าพิจารณากายซ้ำต่อเนื่องไปมันถึงเป็นอสุภะ อสุภะจะไปฆ่ากามราคะ เพราะกามราคะมันอยู่ในหัวใจ มันจะถอดถอนได้ยากมาก

ฉะนั้น เวลาพิจารณาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป มันพิจารณาไป สิ่งที่เรา รู้ รู้ได้อย่างไร เห็นใหม่ เราไปเห็นหนังสือเป็นอสุภะ ทุกอย่างเป็นอสุภะ เราไปรู้เห็น ได้ อสุภะใหม่? ได้ ได้ที่ไหน? ได้หนังสือมาเล่มหนึ่ง กอดหนังสืออยู่นั่นนะ แล้วจิตใจจะ จิตใจมันยังไม่รู้สิ่งใดเลย

แต่ถ้าจิตมันสงบแล้วนะ จิตมันสงบแล้วมันเห็นกาย พิจารณาของมัน มันแปรสภาพของมัน มันสะท้อนหัวใจ พอจับได้ก็สะท้อนหัวใจแล้ว เหมือนของที่มีชีวิต ของที่มีชีวิตมันเจริญงอกงามของมันได้ ของที่ไม่มีชีวิต แร่ธาตุที่ไม่มีชีวิต วางไว้ที่ไหนก็อยู่ที่นั่น นี่เหมือนกัน จิตใจของคนมันมีชีวิต มันมีความรู้สึก กิเลสมันอาศัยสิ่งนี้อยู่ กิเลสมันไม่ได้อาศัยอยู่บนสภาพแวดล้อม หัวใจ นั้นมันกระดาก แต่กิเลสมันอยู่บนภวาสวะ อยู่บนภพ อยู่กับความรู้สึกของเรา ถ้าพอเราเห็นกาย พิจารณาของมันไปนี่คืออะไร? นี่คือการยั้ง ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคที่มันออกแยกแยะ ออกพิจารณา มันออกชำระล้างแล้ว ออกมาชำระล้าง ออกมาทำ ออกมาพิจารณาให้มันสำรอก ให้มันคายของมัน มันคายอะไร? ทิฎฐิความเห็นผิดใจ ความรู้สึกนึกคิด ความเห็นผิดของเรา

อวิชชาพาให้เราเกิดใหม่ เพราะเรามีอวิชชา อวิชชาคือความไม่รู้ อวิชชาคือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อวิชชาคือหลับตาอยู่ มันถึงมาเกิดในใจ มันถึงเกิดในครรภ์ ที่มันเกิดอยู่นี้มันเป็น

อวิชา อวิชาคือความไม่รู้ แล้วพอจิตมันสงบ จิตสงบเพราะมันไม่รู้ แล้วมันสงบมาในตัวของมัน พอจิตสงบขึ้นมา นี่ศีล สมาธิ แล้วถ้ามันเห็นกายมันจะเกิดปัญญา ถ้าปัญญาอย่างนี้ ปัญญาไป ฝึกสอน ปัญญาพิจารณาไป พิจารณาเพื่ออะไร? พิจารณาเพื่อให้มันกายทิฐิความเห็นผิดนี้ไป

เพราะธรรมะ สังขาร เห็นสังขาร เห็นกาย พิจารณาตามความเป็นจริง นี่สติปัญญา ๔ พิจารณาของมัน มันเยะของมัน พิจารณาของมัน มันสะท้อนหัวใจทั้งนั้นนะ มันต้องมีเหตุมีผล มันมีเหตุของมัน มันสำรอก มันคายสักกายทิฐิ มันคายอย่างไร เวลาใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็เหมือนกัน เวลาจิตมันเสวยอารมณ์ มันเสวยอะไร

อารมณ์คือรูป เราคิดว่าอารมณ์มันจับต้องไม่ได้ เราคิดว่าเป็นนามธรรม แต่คนที่มีปัญญา มันจับความคิด ความคิดคืออารมณ์ จับอารมณ์ได้ จิตจับจิตอาการของจิต พอมันจับได้มันพิจารณาแล้ว อารมณ์มันประกอบไปด้วยอะไร ทำไมอารมณ์ถึงเกิดได้ ทำไมความคิดมันเกิดได้ ความคิดที่มันทุกข์ๆ ยากๆ เราก็เห็นว่ามันทุกข์ ทำไมมันเกิดกับหัวใจเราตลอดเวลา แล้วความคิดที่ดีๆ มันก็อยู่ชั่วคราว ไอ้ความคิดที่เจ็บช้ำน้ำใจมันอยู่ตลอดไปเลย มันเป็นอะไร มันเป็นอะไร มันเกิดได้อย่างไร มันเกิดได้อย่างไร

มันเกิดได้...รูป ในรูปมันมีอะไร มันต้องมีเวทนา มีพอใจ มีดีใจ เสียใจ มันถึงเกิด แล้วเวทนา มันมีอะไร มีรูป เวทนา สัญญา สัญญาคือความจำได้หมายรู้ สัญญาคือความฟังใจ สัญญาคือมันมีของมันใช่ไหม แล้วถ้ามันเกิดสัญญาแล้วเกิดสังขาร สังขารมันคืออะไร สังขารคือตัวผู้ตัวเหย่ ตัวเสริม ตัวคิด ตัวปรุง ถ้าปรุงขึ้นไปต่อเนื่องขึ้นไป แล้วสังขารมันเกิดได้อย่างไร พอมันสิ่งใด มันเกิดขึ้นมามันต้องมีวิญญาณรับรู้ มีขันธ ๕ ถ้าวิญญาณรับรู้นี้ พอรับรู้แล้วอารมณ์มันก็เคลื่อนไป เพราะขันธ ๕ มันสมมูลของมัน มันก็เป็นอารมณ์มา เป็นความคิดมา

ความคิดมันก็มีส่วนประกอบเยะเยะไปหมดเลย ส่วนประกอบที่มันเป็นนะ ที่ว่ามันเป็นนามธรรม ถ้ามีสติมีปัญญา ถ้ามันจับได้ มันเหมือนรูปธรรมเลย เหมือนกับเราทำงานวิจัยเลย มันเหมือนสารเคมีเลย มันจับได้หมด นี่มันถึงเป็นรูป มันมีเหตุมีผลไง เวลาคนเรามันถึงมีเวรมีกรรมไง เวรกรรมที่มันฝังอยู่ในใจมันมีของมัน นี่ถ้ามันจับ มันทำอย่างนี้ มันเป็นความจริงขึ้นมาอย่างนี้ มันพิจารณาซ้ำพิจารณาซากขึ้นมาแล้วมันปล่อยนะ เห็นใหม่

เวลาที่มันเป็นปลุชช ก่าบั้นทุดิน จับต้องที่ไหนไป จับผิด จับถูก ทำสิ่งใดมันมีแต่ความท้อแท้ มันมีแต่ความทุกข์ความยากไปหมดละ แต่พอเวลาจิตมันสงบแล้วมันก็มีความร่มเย็น ถ้าจิตไม่มีวิฤติภาวะก็ว่านิพพาน แต่ครูบาอาจารย์บอกว่าไม่ใช่ สมาธิเป็นสมาธิ ถ้าไม่มีสมาธิ มันไม่เกิดภาวนามยปัญญา แล้วสมาธิมันก็ฆ่ากิเลสไม่ได้ แต่เราจำเป็น เราจำเป็นต้องให้จิตใจเราเข้มแข็ง เราจำเป็นต้องเข้าไปสู่ต้นทุน ไปสู่จุดต้นทุนที่กำเนิด จิตของเรา จิตที่เวียนว่ายตายเกิด

ถ้าทำสมาธิขึ้นมา จิตพอเป็นสมาธิแล้ว พอมันฝึกหัดออก มันเป็นภาวนามยปัญญาขึ้นมา เป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา พอเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา เราเห็นความแตกต่าง แล้วเราต้องมีครูบาอาจารย์ คำว่า “ครูบาอาจารย์” ท่านเคยผ่านการพิจารณากายของจิตขึ้นมาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา ท่านจะรู้เลยว่าทำอย่างนี้มันจะเจออุปสรรคข้างหน้าอย่างไร อุปสรรคขวากหนามที่มันขวางอยู่ เราจะมีอยู่มามาอย่างไร สมบูรณ์ผ่านมันไปเป็นชั้นเป็นตอนได้ เพราะอะไร

เพราะส่วนใหญ่แล้วคนเราต้องเข้าข้างตัวเองทุกคน จิตทุกดวงใจจะเข้าข้างตัวเองว่า “นี่คือนิพพาน จะเป็นอย่างนี้ ผลจะเป็นแบบนี้” คาดหมายเป็นแบบนี้ มันจะคาดของมันไป ครูบาอาจารย์ท่านจะรู้เลย คนเราถ้ามีอำนาจาสนา มันผิดหนสองหนมันฝังใจแล้ว ต่อไปเราจะไม่เข้าช่องนี้ ต่อไปเราจะใช้ปัญญาแยกแยะให้มันสมจริงสมจัง เราจะทำของเราด้วยความมูมานะ ด้วยความบักบั่นของเรา เพราะถ้าเราไม่ทำแบบนั้น พอเวลามันเสื่อมไปแล้ว เราหมดเนื้อหมดตัว แล้วเราจะต้องชวนชวายเป็นต้นขึ้นมาใหม่ มันทุกข์ยากมาก ฉะนั้น เวลาเราพยายามสร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมาได้ขนาดนี้แล้ว เราพยายามรักษาไว้ เราจะพยายามจะไม่ให้มันหลุดไม้หลุดมือไป หลุดไม้หลุดมือไปก็คือเสื่อมถอยไป ครูบาอาจารย์ท่านเคยผ่านวิฤตถอย่างนี้มา ท่านจะคอยให้กำลังใจ ท่านจะคอยดูแลนี้ถ้ามีครูบาอาจารย์แบบนี้

ถ้าเรายังหาครูบาอาจารย์แบบนี้ไม่ได้ เราทำของเราไป มันเป็นอย่างนี้แน่นอน ไม่เจอก็ไม่รู้ไม่เห็น พอเจอแล้วเดี๋ยวก็เสื่อม คำว่า “เสื่อม” เพราะจิต คุณธรรมความรู้จักเรารู้สึกเรารู้สึก อารมณ์ที่ดีๆ อารมณ์ที่มันมีความสุข มันจะอยู่กับเรานานไหม นี่อารมณ์นะ แต่เวลาเป็นสัมมาสมาธิ เกิดปัญญาแล้ว ถ้าไม่ขีปภาปัญญา ผู้ที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย สัมลูกคลุกคลานแน่นอน แล้วคนที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สหชาติที่สร้างขึ้นมาพร้อมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขามีอำนาจาสนา คือเขาได้สร้างบุญกุศลมาเยอะ

สมัยถึงพุทธกาล สมัยหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านก็ล้มลูกคลุกคลานมาพอสมควร ล้มลูกคลุกคลานมามากทีเดียวละ ไม่พอสมควร แต่ท่านก็ทำของท่านขึ้นมา คุณ ผู้ที่เกิดร่วม เกิดทันหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านพยายามสั่งสอนของท่าน ท่านพยายามเข้มงวดกับลูกศิษย์ลูกหา ได้เป็นกองทัพธรรมมา

อย่างพวกเราธรรมะต้นทุนต่ำ พยายามจะลดมัน ลดมันด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ลดมันด้วยมุมมองของกิเลส ลดมันให้ธรรมะอยู่ในอาณัติของกิเลส แล้วปฏิบัติกันไปโดยต้นทุนต่ำ โดยคิด ต้นทุนต่ำนะ ถ้าเขาไม่รับผิดชอบ มีความเสียหาย เอาแต่ผลประโยชน์ของตน เอาโทษไปให้คนอื่น แต่ของเรา ถ้าเราลดของเราเอง เราเสียโอกาสเอง เพราะเราไปลดสติ ลดสมาธิ ลดปัญญา ลดระดับของการประพฤติปฏิบัติของเราลงไปเองว่า “ปฏิบัติเท่านี้ก็พอ ปฏิบัติเท่านี้ก็เรารู้ได้ ปฏิบัติเท่านี้ก็เราได้มรรคผลเหมือนกัน ทำไมต้องสมบุกสมบันขนาดนั้น”

แต่ครูบาอาจารย์ของเราะ ธรรมะนี้อยู่ฝากตาย เอาชีวิตแลกมาทั้งนั้นล่ะ เพราะเวลาปฏิบัติไป กิเลสมันจะเอาความตาย เอาความต่างๆ มาต่อรองให้เราเลิก ให้เราอ่อนแอ ให้เราเกรงกลัวมัน ฉะนั้น สิ่งที่เราเกรงกลัวมันนะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมา ท่านถึงไม่กลัว ไม่กลัวเพราะอะไร เพราะ คุณ สิ่งที่ว่าอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเป็นนามธรรม คำว่า “นามธรรม” เราจะจับต้องไม่ได้เลย แต่ถ้าเวลาผู้ที่ปฏิบัติตามเป็นปัญญาอบรมสมาธิ นี่ว่าเป็นปัญญาวิมุตติ เวลาจิตเขาสงบแล้วเขาจับ เขาจับอารมณ์ความรู้สึกเป็นวัตถุเลย อย่างเช่น พระสารีบุตร เวลาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เขาคิษณุกฎ เวลาหลานของพระสารีบุตรไม่พอใจ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาตระกูลของพระสารีบุตรมาบวชหมดเลย ไม่พอใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะต่อว่า ก็ด้วยบารมีไม่กล้า ก็เลยพูดออกไปว่า “ไม่พอใจสิ่งนั้น ไม่พอใจสิ่งนั้น” แต่จริงๆ ก็จะไม่พอใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตอบเขาว่า “ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ เธอต้องไม่พอใจอารมณ์ของเธอด้วย เพราะอารมณ์ของเธอก็เป็นวัตถุอันหนึ่ง”

เราไม่พอใจสิ่งต่างๆ เราไม่พอใจอะไรหมดเลย แล้วเราจะไม่พอใจเขาได้อย่างไร ถ้าเราไม่มีอารมณ์ แล้วอารมณ์ที่เป็นนามธรรม เราก็ไม่เห็นว่าเป็นวัตถุ เราไม่เห็นว่าจะยึดมันถือมันถืออย่าง

นี้ มันถึงสี่ออกไปได้ ถ้าจิตเราไม่มีอารมณ์ เราจะไม่พอใจอะไรไหม เราจะไม่พอใจอะไร เราจะพูดถึงสิ่งนั้น เราไม่รับรู้สิ่งนั้น เราพูดออกมาได้อย่างไร แล้วสิ่งนั้นมันจะเกิดขึ้นมาบนใจ มันเกิดภาพในใจได้ ถ้าใจมันไม่คิดถึงมัน ใจไม่สื่อไปถึงมัน ภาพนั้นจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร

“ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ เธอต้องไม่พอใจอารมณ์ความรู้สึกของเธอด้วย เพราะอารมณ์ความรู้สึกของเธอก็เป็นวัตถุอันหนึ่ง”

พระสารีบุตรถวายการพดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่เบื้องหลังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมข้อนี้ไปสะท้อนใจพระสารีบุตร พระสารีบุตรเป็นพระอรหันต์ เป้ง! เลข นี้ ใจ ถ้าคนที่ปัญญาวิมุตติ สิ่งนี้จับต้องได้ สิ่งที่เป็นนามธรรมๆ เป็นวัตถุจับต้องได้ เอามาแยกแยะได้ อย่างเช่น รูป ในรูปมันมีเวทนา ในเวทนามีสัญญา ในสัญญามีสังขาร ในสังขารมีวิญญาณ วิญญาณอันนี้เป็นวิญญาณในอายตนะ วิญญาณนี้เป็นวิญญาณในขันธ ๕ มันไม่ใช่ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญาณํ วิญญาณในขันธ วิญญาณในอายตนะ วิญญาณในขันธ ๕ กับวิญญาณในปฏิจฺจสมุปบาท วิญญาณในปฏิสนธิจิต

อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญาณํ วิญญาณอันนั้นละเอียดลึกซึ้งกว่านี้

สัญญา สัญญาความจำได้หมายความว่ารู้ในชาติปัจจุบันนี้ กับสัญญาที่อยู่ในปฏิจฺจสมุปบาท สัญญาอันนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย สัญญาอันนี้มันละเอียดลึกซึ้ง เวลาจิตของคนทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบไปถึง อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สิ่งนี้มันถึงระลึกอดีตชาติ สิ่งนี้มันถึงรับรู้ รับรู้สื่อถึงเวรถึงกรรม รับรู้สื่อถึงบุพเพนิวาสานุสติญาณ อดีตชาติมันมาอย่างไร รับรู้ เข้าใจหมด รู้แจ้งหมด ถ้าไม่รู้แจ้ง สิ้นกิเลสไม่ได้ มันต้องชำระล้างจนหมดสิ้น มันถึงจะพ้นจากกิเลสไป เห็นไหม นี่พูดถึงถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เป็นปัญญาวิมุตติ

ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ จิตมันสูงขึ้น จิตมันมั่นคงแล้วจับต้อง เห็นกาย พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า สำรอกกายสักกายทิฏฐิ ความเห็นผิด พิจารณารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ขันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขันธ ๕

เขาบอก “ขันธ ๕ ไม่ใช่เราได้อย่างไร ขันธก็คือขันธ ถ้าขันธไม่ใช่เรา นี่สอนผิด สอนโดยความเห็นของตน ไม่สอนโดยพระไตรปิฎก ไม่สอนในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะขันธกับจิตมันเกี่ยวเนื่องกัน มันอันเดียวกัน” นี่เขาว่าอย่างนั้น

แต่เวลาคนที่ปฏิบัติไปตามความเป็นจริง เพราะในสังโยชน์ ขันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขันธ ๕ ขันธ ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขันธ ๕ สักกายทิฎฐิ ๒๐ สังโยชน์ ๓ ตัว แต่เขาไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น ถ้าไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น ไม่เคยละ ไม่เคยคาย มันจะรู้ว่าขันธ ๕ ไม่ใช่เราได้อย่างไร ขันธ ๕ ก็เป็นเรา ได้ทั้งนั้นนะ โดยสามัญสำนึกขันธ ๕ เป็นเราทั้งนั้นนะ เพราะความคิดคือเรา

แล้วความคิด ในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ คือขันธ ๕ ถ้าไม่มีเราจะคิดได้อย่างไร แล้วถ้าเราคิดแล้วเราทุกข์ใหม่ เห็นใหม่ ขันธ ๕ ถึงเป็นเรา เราถึงเป็นขันธ ๕ มันเลยทุกข์มันเลยยาก ใจ แล้วเวลาพูด นี่ทำต้นทุนต่ำ มันก็พูดภาษาครูบาอาจารย์เรานะ

หลวงตาท่านพูดบ่อย ก็พูดตามหลวงตาใจ ขันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขันธ ๕ ไม่ใช่เรา สรรพสิ่งไม่ใช่เรา ไม่ใช่เราทำไมทำสมาธิไม่ได้ ไม่ใช่เราทำไมไม่เกิดปัญญาถ้าไม่ใช่เรา ถ้าไม่ใช่เราก็กไม่เจ็บใจ ไม่ใช่เรา เราก็นั่งได้ ๕ วัน ๑๐ วันใจ อ้าว! ถ้าไม่ใช่เรา เราก็คงอยู่ได้คงที่ใจ ขันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขันธ ๕ แต่ใครอย่าว่านะ นั่งสมาธิก็ไม่ได้ เพราะอะไร เพราะมันเจ็บ อ้าว! ก็เวทนา ก็ไม่ใช่เราแล้วเจ็บทำไม ถ้าไม่ใช่ล่ะ

แต่ถ้าเป็นผู้ที่ปฏิบัติได้จริง เห็นใหม่ อกุปปธรรม อกุปปธรรมคืออฐานะ ขันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขันธ ๕ อาศัยอยู่ด้วยกัน แต่ไม่กำเริบเค็ดขาด ความเป็นจริงมันเป็นแบบนี้ นี่ถ้ามันเป็น กุปปธรรม-อกุปปธรรม อกุปปธรรมถึงเป็นสัจจะ ถึงเป็นความจริง สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมะเป็น อนัตตา กุปปธรรมมันแปรสภาพเป็นอย่างนั้นนะ

แต่เราปฏิบัติถึงความจริงแล้ว นี่ธรรมะจริง แต่ถ้าธรรมะต้นทุนต่ำมันก็ลไปเอง ด้วยความรู้ความเห็น ด้วยความฉ้อฉล ด้วยความหลงผิด แต่ถ้าคนเป็นจริงนะ เขาไม่เอาอย่างนั้น เขาทำความจริงของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา เอาธรรมะจริง ไม่เอาธรรมะต้นทุนต่ำ เอวัง